

Forfatter: Kidde, Harald

Titel: Udrag fra Jærnet

Citation: Kidde, Harald: "Jærnet", i Kidde, Harald: *Jærnet*, udg. af Knud Bjarne Gjesing ; Thomas Riis , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, isamarbejde med Nyt Dansk Litteraturselskab, cop. 1990, s. 370. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-kidde04ny-shoot-idm140608064396496/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Jærnet

Besyderligt nok fremhæver Rimestad især den sidste del af *Jærnet*, som han netop selv havde kritiseret i sin kronik umiddelbart efter Kiddes død: »Det blev med en Bevægelse, der ikke ligner noget andet, jeg har oplevet her i Livet, jeg stiftede Bekendtskab med dens sidste Afsnit.« Dette sidste afsnit er et »smerteligt Brydetag med det Guddommeliges«, »et ængstende Pust af det Mysterium, der skjuler sig bag vore Sanser.« Det synes derfor Rimestad følgerigtigt, at Kiddes væsen blev »sprængt« under dette forsøg på at udsige »det der ligger paa den anden Side af, hvad vor Fornuft og vore Sanser kan række.«

Oscar Geismar svingede sig samme år op til samme retoriske højder i det litteraturhistoriske oversigtsværk *Hovedtræk af nordisk Digtning i Nytiden. Jærnet er af »kæmpemæssigt Omfang og endelos Dybde, men dog en Torso, den største maaske, som Verdenslitteraturen kender«* – »den mest krævende Bog, som nogen dansk Mand har skrevet.« Gennem sit ordvalg søger Oscar Geismar, der var teolog, ihærdigt at tage Kidde til indtægt for kristendommen. Romanerne benævnes »Forkyndelse« og forfatteren »Profets«, »en Forkynder af Evighed«. Udgivelsen af *Helien* omtales som »et Tegn i Skyens«. Med endnu en variation over bjergværks-metaforikken siges det, at »Hans Bor nærmer sig de Lag, hvorfra Paradisbevidstheden hentes sin Styrke« – »Han forkyndte en tungløst Samtid Sjælens Ret, Lovens Vælde og Korsets Gaade. Aldrig vil en Forkyndelse fremstaa med rigere og dybere Indhold.«

Denne tilsyneladende hyldest er et højt usmageligt forsøg på at udnytte en afdød og derfor værgeløs kunstner, da det ikke kan have været Geismar ubekendt, at Kidde ikke tilhørte noget kirkesamfund og ikke betragtede sig selv som kristen.⁹ Formodentlig er det da et udslag af samme egensind, når Geismar véd at fortælle, hvad hele romanværket skulle gå ud på: »Kidde vilde i dette Værk være gaaet Jærnet og Guldet og Krigen under Øje og vraget det hele som Blændværk.« Det er der ellers ingen, der hverken ved eller kan vide.

I 1924 udkom den første bog om Kidde, Jens Maranus Jensens *Harald Kidde. Bidrag til hans Biografi*. Bogen er i alt overvejende grad biografisk, og de litterære karakteristikker er meget knappe. Dette gælder i særdeleshed omtalen af *Jærnet*, der især synes at imponere som en rent fysisk præstation: »Et Menneske, som frivilligt paatager sig et Arbejde, hvis første Fjerdedels Fuldendelse tager seks Aars utrætteligt Arbejde, fortjener alene af den Grund Respekt.«